

ПРИКАЗ КЊИГЕ „СТУБОВИ СПОЉНЕ ПОЛИТИКЕ СРБИЈЕ – ЕУ, РУСИЈА, САД И КИНА“, ДРАГАНА ПЕТРОВИЋА И ДРАГАНА ЂУКАНОВИЋА

Никола Тошић Малешевић*
 Министарство одбране Републике Србије,
 Универзитет одбране у Београду, *Војно дело*

Стубови спољне политике Србије – ЕУ, Русија, САД и Кина, Драган Петровић и Драган Ђукановић, Институт за међународну политику и привреду, Београд, 2012, 236 стр.

Виши научни сарадник Института за међународну политику и привреду у Београду, др Драган Петровић, и научни сарадник са истог института, др Драган Ђукановић, 2012. године објавили су књигу под насловом *Стубови спољне политике Србије – ЕУ, Русија, САД и Кина*. Аутори анализирају данашњу службену спољну политику Републике Србије у модерном свету и у тренутним међународним односима који у њему владају.

Приликом израде овог рада, др Петровић и др Ђукановић користили су разноврсну литературу и изворе. Од литературе поменућемо следећа дела: Слободан Антонић *Елите, грађанство и слаба држава*; Џон Бејлис и Стив Смит *Глобализација светске политике*; Сергеј Бабурин *Свет империја, територија државе и светски поредак*; Љубиша Митровић *Савремене структурне промене и култура мира*; Зоран Милошевић *Руско питање данас*; Пол Џонсон *Историја америчког народа*; Предраг Симић *Кина, кратка историја*; Александар Солжењџин *Русија у провалији*; Џорџ Сорос *Критика глобалног капитализма*; Ноам Чомски *Хегемонија или опстанак, америчке тежње за глобалном доминацијом*; Џозеф Стиглиц *Противречности глобализације*, поглавље *Зашто смо изгубили Русију*; Драган Петровић *Демографска обележја савремене Русије*; Драган Ђукановић и Ивона Лађевац *Србија и међународне организације*; Велибор Гавранов и Момир Стојковић *Међународни односи и спољна политика Југославије*; Момир Стојковић *Балкански уговорни односи*, итд. Од извора су коришћени разни новински чланци и вести са интернет страница различитих новинских и медијских кућа (нпр. РТС, РТВ, Б 92, Радио

* Аутор је спољни сарадник *Војног дела* и самостални истраживач – мастер историчар.

Слободна Европа, Танјуг, Национал), као и текстови одређених закона из *Службеног гласника Републике Србије*.

Књига је подељена на два основна дела. Први је рад др Драгана Петровића и носи назив као и цела књига, *Стубови спољне политике Србије – ЕУ, Русија, САД и Кина*. Други део написао је др Драган Ђукановић и носи наслов „Четири стуба“ *спољне политике Србије – једно виђење*. Будући да је књига конципирана на помегнути начин, у овом приказу посебно ћемо анализирати сваки од два наведена дела.

Рад др Петровића подељен је на седам поглавља, а то су: *Уводно поглавље; Европска унија; Русија; Сједињене Америчке Државе (САД); Кина; Савремени свет и српски интереси и Закључно поглавље*. Прво поглавље издељено је на шест потцелина: *Теоретско-методолошки увод; Стубови спољне политике Србије; Основне поставке међународних односа у првим годинама 21. века; Међународне организације у условима глобализације; Водеће светске силе и центри моћи и Пораст значаја ресурса у 21. веку*. Друго поглавље састоји се од једне потцелине под насловом *Србија и водеће земље ЕУ*, а исто толико потцелина има и треће поглавље које носи назив *Русија и Балкан*. Четврто поглавље има две потцелине: *Позиција САД као једине суперсиле у савременом свету – монополарни поредак (199–2008) и САД као водећа сила у мултиполарном светском поретку*. Пето поглавље, такође, има две потцелине: *Економија савремене Кине и Геополитичка позиција Кине у савременом свету*. Шесто поглавље садржи две потцелине; прва носи наслов *Промене у геополитичком окружењу*, а друга *Резиме могућности спољнополитичке сарадње Србије са великим центрима моћи у савременом свету*. Друга потцелина шестог поглавља подељена је на још потцелина. Прва носи наслов *Позиција и перспективе у савременом свету ЕУ, Русија, Кина – и остале чланице БРИК, САД и несврстани* док је друга под насловом *Економска сарадња Србије са земљама ЕУ, БРИК, САД и несврстаним*. Трећа је насловљена као *Политичка сарадња Србије са земљама ЕУ, БРИК, САД, несврстаним*; четврта *Безбедносна питања сарадње Србије са земљама ЕУ, БРИК, САД, несврстаним* и пета *Национални интерес Србије и национални интерес великих сила*. Последње, седмо поглавље првог дела књиге има две потцелине под насловима *Предвиђања развоја општих трендова у међународним односима и Закључак*.

На почетку првог поглавља (*Уводно поглавље*) аутор објашњава којој врсти научног рада припада ова књига и која су то „четири стуба“ спољне политике Србије. Затим, прва потцелина првог поглавља под насловом *Теоретско-методолошки увод*, описује шта је предмет књиге, којој научној области књига припада, даље описује општу хипотезу књиге, резултате истраживања поводом теме о којој књига говори и, на крају, даје се структура текста књиге. У другој потцелини *Стубови спољне политике Србије* аутор наводи тзв. „четири стуба“ спољне политике Србије. *Основне поставке међународних односа у првим годинама 21. века*, трећа потцелина, говори које су то основе, док четврта описује међународне организације у условима глобализације (како стоји у самом наслову ове потцелине, *Међународне организације у условима глобализације*). У петој потцелини *Водеће светске силе и центри моћи* др Петровић набраја и описује водеће светске силе и центре моћи након завршетка хладног рата 1989–1991. године. То су Европска унија, у којој је присутна подела на старе и нове чланице, као и на богатије (на челу са Немачком

и Француском) и сиромашније чланице, и САД које доминирају у војном савезу западних земаља (НАТО-у) и у финансијским организацијама планетарног карактера (ММФ, СТО, Светска банка). Шеста потцелина првог поглавља која носи назив *Пораст значаја ресурса у 21. веку* говори о порасту природних богатстава Земље и порасту значаја држава које их поседују (то су, пре свега, земље БРИК-а, нарочито Русија, Кина и Индија). На крају овог поглавља аутор наводи да је Србија исправно идентификовала ЕУ, САД, Русију и Кину као највеће светске центре моћи у данашњем свету и према њима усмерила своју спољну политику.

На почетку другог поглавља (*Европска Унија*) аутор описује ЕУ и њене водеће чланице, Немачку, Француску и Велику Британију, а одмах затим (у потцелини *Србија и водеће земље ЕУ*) говори о односу Србије са поменутиим државама. У трећем поглављу (*Русија*) говори се о Русији и њеном положају у данашњем свету, док се у потцелини овог поглавља (*Русија и Балкан*) описује њена улога на Балканском полуострву. Четврто поглавље (*Сједињене Америчке Државе (САД)*) обрађује САД, а у потцелинама *Позиција САД као једине суперсиле у савременом свету – монополани поредак (1991–2008)* и *САД као водећа сила у мултиполарном светском поретку* обрађују се политика и међународни положај ове државе од распада СССР-а (25. децембра 1991) до избијања велике светске економске кризе (15. септембра 2008) и након тог догађаја. У петом поглављу (*Кина*) др Петровић описује НР Кину и њен економски узлет од реформи Денг Сијао Пинга 1978. године до данас. У првој потцелини овог поглавља, *Економија савремене Кине*, говори се о данашњој кинеској економији, док се у другој потцелини (*Геополитичка позиција Кине у савременом свету*) аутор усредсређује на геополитичку позицију Кине данас, а нарочито на њене односе са ЕУ, САД и Русијом.

У шестом поглављу, *Савремени свег и српски интереси*, у првој потцелини *Промене у геополитичком окружењу*, др Петровић приказује прелазак из монополарног (на челу са САД као највећом и једином суперсилом) у мултиполарни светски поредак. Та промена условљена је избијањем велике светске економске кризе 15. септембра 2008. године, али и порастом моћи и значаја других држава, пре свега Кине, Русије и других земаља БРИК-а (БРИК је скраћеница од Бразил, Русија, Индија и Кина). У потцелини *Резиме могућности спољнополитичке сарадње Србије са великим центрима моћи у савременом свету* дат је осврт на могућности спољнополитичке сарадње Србије са великим центрима моћи савременог света. Ова потцелина подељена је на још пет других. У првој (*Позиција и перспективе у савременом свету ЕУ, Русија, Кина – и остале чланице БРИК, САД и несврстани*) описују се стање, предности и недостаци држава и међународних организација поменутих у наслову ове потцелине. У другој потцелини *Економска сарадња Србије са земљама ЕУ, БРИК, САД и несврстаним*, говори се о стању, предностима и недостацима те економске сарадње, док се у трећој, под насловом *Политичка сарадња Србије са земљама ЕУ, БРИК, САД, несврстаним* описују предности и недостаци политичке сарадње са тим држава и међународним организацијама. У наредној, четвртој потцелини, *Безбедносна питања сарадње Србије са земљама ЕУ, БРИК, САД, несврстаним*, аутор обрађује предности и недостатке поменуте безбедносне сарадње са ЕУ, БРИК, САД и несврстанима, док у петој потцелини *Национални интерес Србије и национални интереси великих сила* аутор говори о томе који су и какви интереси у питању.

У последњем, седмом поглављу (*Закључно поглавље*), у првој потцелини *Предвиђања развоја општих трендова у међународним односима*, др Петровић покушава да, на основу садашњих догађаја и трендова, закључи и претпостави којим правцем ће се даље кретати и развијати међународни односи у модерном свету. У другој потцелини, *Закључак*, аутор даје преглед свог рада и износи мишљење по којем, поред данашње спољне политике Србије, ослоњене на тзв. „четири стуба“ (ЕУ, Русија, САД и Кина), Србија треба да обрати пажњу и на Републику Српску и Црну Гору, као и на очување свог територијалног интегритета и суверенитета, што подразумева очување АП Косова и Метохије у саставу Републике Србије.

На крају првог дела књиге, чији је аутор др Петровић, налазе се резимеи на српском и енглеском језику, списак литературе, белешка о аутору и индекс личности. Први део књиге садржи и одређене табеле.

Други део књиге, аутора др Ђукановића, подељен је на четири поглавља: *Србија и велике силе: Историјска позадина; Настанак и еволуција концепције „четири стуба“ спољне политике Србије; Међународни економски статус Србије и Србија пред сталним спољнополитичким изазовима – закључна разматрања*. Прво поглавље нема подцелина, док их друго поглавље има пет: *Србија и Сједињене Америчке Државе; Србија и Европска Унија – стратешки циљ или транзициона заблуда; Србија и Руска Федерација: могућности немогућег блиског партнерства; Србија и НР Кина – могућности унапређења односа и Однос Србије према осталим кључним чиниоцима савремене међународне заједнице и регионална сарадња*. Последња, пета подцелина другог поглавља издељена је на шест нових подцелина: *Србија и НАТО; Учесће Србије у међународним организацијама и форумима; Јачање билатералних односа са водећим државама у Европи, Азији и Јужној Америци; Србија и државе југоистока Европе – нове тенденције; Мултилатерална сарадња држава југоисточне Европе и положај Србије и Србија и Покрет несврстаних: ка успешнијој сарадњи*. Треће и четврто поглавље не садрже потцелине.

У првом поглављу, *Србија и велике силе: Историјска позадина*, др Ђукановић даје кратки преглед дилема Србије како да одреди свој однос према великим силама. Тај проблем (дилеме) аутор види у континуитету од постанка модерне српске државе 1804. године до данас.

У другом поглављу, *Настанак и еволуција концепције „четири стуба“ спољне политике Србије*, аутор се бави данашњом спољнополитичком концепцијом Србије. У овом поглављу аутор износи своје мишљење да Србија нема јасно конципирану спољнополитичку стратегију. У првој потцелини овог поглавља, *Србија и Сједињене Америчке Државе*, др Ђукановић описује кратки историјат дипломатских односа Србије и САД и њихов садашњи карактер. У другој потцелини, *Србија и Европска Унија – стратешки циљ или транзициона заблуда*, даје се преглед процеса приступања Србије ЕУ и мишљење аутора о томе шта треба урадити да би се тај процес убрзао, као и ауторов став да је поменути процес у интересу грађана Србије. Трећа потцелина (*Србија и Руска Федерација: могућности немогућег блиског партнерства*) доноси кратки историјски преглед дипломатских односа Србије и Русије (Југославије и СССР-а) и мишљење др Ђукановића да се представа могућности ојачаних односа Србије и Русије упоредо са чланством у ЕУ не заснива на реалним аргументима, али да је и, поред тога, могуће наставити развој добрих билатералних односа са Русијом

у бројним областима. Четврта потцелина (*Србија и НР Кина – могућности унапређења односа*) говори о историјату билатералних односа две државе и о могућностима унапређења односа у данашњим условима. У петој потцелини (*Однос Србије према осталим кључним чиниоцима савремене међународне заједнице и регионална сарадња*) анализирају се односи Србије са НАТО-ом, учешће Србије у међународним организацијама и форумима, јачање билатералне сарадње са водећим државама Европе, Азије и Јужне Америке, анализирају се проблеми у односима Србије са државама југоисточне Европе и њихова мултилатерална сарадња, као и положај Србије и њен однос са земљама Покрета несврстаних. Ова потцелина, како је већ речено, подељена је на шест нових потцелина. У првој (*Србија и НАТО*) аутор закључује да нема изгледа да ће се променити политика војне неутралности Србије, у другој (*Учешће Србије у међународним организацијама и форумима*) наводи да Србија треба да интензивира сарадњу са земљама југоисточне Европе и ЕУ, како би на најодрживији начин заступала своје интересе у међународним организацијама и форумима. Трећа потцелина (*Јачање билатералних односа са водећим државама у Европи, Азији и Јужној Америци*) доноси ауторов став да Србија треба да јача односе, пре свега са Немачком, Француском, Великом Британијом, Италијом и Аустријом, као и са државама тзв. „Нове Европе” (Бугарска, Чешка, Румунија, Мађарска, Словенија и Словачка). Као државе са којима треба даље јачати односе аутор наводи још и Кину, Индију, Јапан, Малезију, Индонезију, те државе Јужне Америке, као и афричке државе Египат и Јужну Африку. У четвртој потцелини, *Србија и државе југоистока Европе – нове тенденција*, др Ђукановић описује проблеме који постоје између Србије и суседних јој земаља, док у петој потцелини (*Мултилатерална сарадња држава југоисточне Европе и положај Србије*) доноси закључак да мултилатерални вид сарадње доприноси превазилажењу проблема између држава југоисточне Европе. У шестој потцелини (*Србија и Покрет несврстаних: ка успешнијој сарадњи*) аутор износи став да Србија треба што више да јача односе са државама чланицама Покрета несврстаних.

У трећем поглављу (*Међународни економски статус Србије*) др Ђукановић пише о економском положају Србије у међународним и међудржавним економским односима и саветује да се економска сарадња ојача са Немачком, Италијом, Словенијом и Румунијом, као и са Хрватском, државама Покрета несврстаних, Русијом и Кином. У последњем, четвртом поглављу, *Србија пред сталним спољнополитичким изазовима – закључна разматрања*, др Ђукановић закључује, супротно од др Петровића, да спољна политика „четири стуба” није дугорочно одржива и да би се Србија, пре свега, требало да ослони на ЕУ, јер у супротном ризикује да остане ван одређених европских и регионалних процеса.

На крају другог дела књиге налази се библиографија (списак литературе и извора) и белешка о аутору.

Може се закључити да књига др Драгана Петровића и др Драгана Ђукановића представља корисно штиво за све оне које интересује данашња спољна политика Србије и њен настанак, као и савремени међународни односи који владају у свету.

Објављивање књиге финансијски је помогло Министарство просвете, наука и технолошког развоја Републике Србије. Штампана је у тиражу од 300 примерака, а извршни издавач је штампарија „Желнид” из Београда.